

Veľký zdravotnícky projekt pokračuje: Fico prezradil, aké má vláda plány s novou nemocnicou v Prešove	2
Online, ereport.sk, 18. 9. 2026, 7:00	
Viacere univerzity otvoria v pondelok akademický rok 2026/2027	2
Online, bleskovky.zoznam.sk, 18. 9. 2026, 11:00	
Špičkový výskum pod taktovkou žien. Tri slovenské vedkyne získali ocenenie	3
Online, pravda.sk, 18. 9. 2026, 11:11	
Slovenské univerzity otvárajú nový akademický rok 2026/2027	3
Online, nasekosice.sk, 18. 9. 2026, 11:18	
Lekári z košickej nemocnice zažili pri pôrode dramatické chvíle, rýchlym zásahom zachránili život	4
Online, koscak.sk, 18. 9. 2026, 11:20	
Tragédia na cintoríne v Košiciach: Dôchodcu pri upratovaní hrobu zabili sršne, pod kameňom mali ukryté hniezdo	4
Online, news.refreshers.sk, 18. 9. 2026, 12:35	
Premiér sa opäť zúčastnil otvorenia akademického roka v Prešove	5
Online, kosiceonline.sk, 18. 9. 2026, 15:33	
Od prísnej morálky po právo meča. Ako stredovekí richtári spravovali Košice a čím sa líšili od dnešného vedenia mesta?	5
Online, nasekosice.sk, 19. 9. 2026, 11:42	
Bolesti hlavy má väčšina tínedžeriek. Signál, či norma?	8
Online, ozdravme.sk, 19. 9. 2026, 14:09	
Košice a Slovan spoločne zabojujú za Vilyho	10
Online, hckosice.sk, 19. 9. 2026, 15:09	
PREČO SA DETI DO ŠKOLY NETEŠIA	11
Tlač, Slovenka - Zdravie rodiny, 21. 9. 2026	
ZACHRÁŇME MALÉHO VILKA	13
Tlač, Slovenka - Zdravie rodiny, 21. 9. 2026	

Veľký zdravotnícky projekt pokračuje: Fico prezradil, aké má vláda plány s novou nemocnicou v Prešove

18. 9. 2026, 7:00, Zdroj: [ereport.sk](#), Autor: Ema Červená, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
Dosah: 6 522 GRP: 0,14 OTS: 0,00 AVE: 508 EUR

Veľký zdravotnícky projekt pokračuje: Fico prezradil, aké má vláda plány s novou nemocnicou v Prešove

predseda vlády SR Robert Fico (Smer-SD) zdroj: TASR

18.09.26 -

07:00

Čas čítania: < 1 min

Predseda vlády SR Robert Fico (Smer-SD) sa vo štvrtok vo Fakultnej nemocnici s poliklinikou J. A. Reimana v Prešove zúčastnil na slávnostnom otvorení akademického roka 2026/2027 pre študentov Lekárskej fakulty **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, ktorí absolvujú výučbu priamo na oddeleniach prešovskej nemocnice. Počas návštevy zároveň deklaroval, že vláda bude výstavbu novej nemocnice v Prešove plne financovať aj v roku 2027. TASR o tom informovali z tlačového a informačného odboru Úradu vlády SR.

„Je to obrovská suma peňazí, ktorú dávame dohromady, ale nebude tempo výstavby nemocnice v Prešove nijako ovplyvnené. Pôjdeme tak, aby nemocnica v termínoch, ktoré boli oznámené, bola aj slovenskej verejnosti predstavená,“ uviedol Fico.

Nová prešovská nemocnica má mať status vojenskej nemocnice, zároveň má slúžiť ako koncové zdravotnícke zariadenie pre pacientov z celého Slovenska. Ocenil, že nemocnica vytvorila pre medikov podmienky na štúdium. Študentom zároveň povedal, že platové podmienky lekárov sú podľa neho v súčasnosti porovnateľné s okolitými krajinami a tlak na ich odchod do zahraničia už nie je taký výrazný ako v minulosti.

Premiér v príhovore poukázal aj na investície do zdravotníckej infraštruktúry. „Slovensko je krajina, ktorá významne napreduje, má obrovské prednosti a verím, že rozhodnutia, ktoré prijímame teraz, pokiaľ ide o výstavbu, rekonštrukciu zdravotníckych zariadení, posunie kvalitu slovenského zdravotníctva výrazne dopredu,“ skonštatoval premiér.

zdroj: TASR/ÚV SR

Autor: Ema Červená

Viacere univerzity otvoria v pondelok akademický rok 2026/2027

18. 9. 2026, 11:00, Zdroj: [bleskovky.zoznam.sk](#), Vydavateľ: Zoznam, s.r.o., Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
Dosah: 8 743 GRP: 0,19 OTS: 0,00 AVE: 411 EUR

Viacere univerzity otvoria v pondelok akademický rok 2026/2027

Viacere univerzity na Slovensku otvoria v pondelok 21. septembra nový akademický rok 2026/2027. Pri týchto príležitostiach sa konajú aj slávnostné zhromaždenia akademických obcí jednotlivých univerzít.

Najväčšia slovenská univerzita, Univerzita Komenského (UK) v Bratislave, začína nový akademický rok v pondelok. Slávnostné zhromaždenie akademickej obce UK v Bratislave sa začne o 11.00 h. S príhovorom pri príležitosti otvorenia 108. akademického roka na UK počas zhromaždenia vystúpi rektor univerzity Marek Števček.

Takisto v pondelok otvoria akademický rok napríklad aj na Ekonomickej univerzite v Bratislave, Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre, Technickej univerzite v Košiciach, Trnavskej univerzite v Trnave či Žilinskej univerzite v Žiline.

Slávnostné otvorenie nového akademického roka na Prešovskej univerzite v Prešove sa uskutoční v utorok 22. septembra. Rovnako v utorok bude aj akademická slávnosť Univerzity Mateja Bela (UMB) v Banskej Bystrici. Spojená bude s udelením titulu doctor honoris causa a s odovzdaním ceny rektora UMB.

Katolícka univerzita v Ružomberku má otvorenie akademického roka spojené s udelením čestného titulu doctor honoris causa naplánované na 23. septembra. Akademický rok 2026/2027 na Univerzite Cyrila a Metoda v Trnave sa začne 5. októbra.

Niektoré univerzity už s vyučovaním začali v priebehu tohto týždňa. Patrí medzi ne napríklad **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** alebo Slovenská technická univerzita (STU) v Bratislave. „Súčasťou akademickej slávnosti STU bolo udelenie čestného titulu doctor honoris causa profesorovi Stanislavovi Legutkovi, jednému z najvýznamnejších predstaviteľov poľskej vedy v oblasti strojárstva,“ uviedla STU na svojom webe.

Špičkový výskum pod taktovkou žien. Tri slovenské vedkyne získali ocenenie

18. 9. 2026, 11:11, Zdroj: [pravda.sk](#), Vydavateľ: OUR MEDIA SR a. s., Autor: TASR, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika

Dosah: 355 572 GRP: 7,90 OTS: 0,08 AVE: 1526 EUR

Špičkový výskum pod taktovkou žien. Tri slovenské vedkyne získali ocenenie

Defencenews

Špičkový výskum pod taktovkou žien. Tri slovenské vedkyne získali ocenenie

Laureátkami 10. ročníka programu Pre ženy vo vede na Slovensku sa stali Ivana Šišoláková, Iryna Zabaikina a Radka Michalková. Pôsobia vo veterinárnych vedách, biomedicínskom výskume a matematike. Ich projekty sa venujú témam, ktoré majú potenciál priniesť nové poznatky v oblasti liečby či diagnostiky aj práce s komplexnými biologickými dátami.

18.9.2026 11:11

zdieľať

Foto: Martin Baumann TASR

Ivana Šišoláková z Prírodovedeckej fakulty **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, ktorá si prevzala ocenenie v kategórii mladý vedecký pracovník v priestoroch Moyzesovej siene Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave v utorok 21. mája 2024.

Šišoláková sa v rámci svojho vedeckého výskumu venuje vývoju rýchlych a dostupných diagnostických metód založených na elektrochemických senzoch s využitím nielen v humánnej, ale aj veterinárnej medicíne. „Výskum nášho tímu je momentálne zameraný najmä na stanovenie toxických látok u spoločenských zvierat s podozrením na otravu,“ načrtla.

Michalková sa v rámci jej vedeckej práce venuje experimentálnej onkofarmakológii so zameraním na vývoj a farmakologickú charakterizáciu nových protinádorových látok odvodených od prírodných zlúčenín. „Skúmame molekulárne mechanizmy, ktorými tieto látky navodzujú regulovanú smrť nádorových buniek, a možnosti prekonania mnohobočetnej liekovej rezistencie, ktorá patrí medzi hlavné príčiny zlyhania onkologickej liečby,“ povedala.

Zabaikina pracuje na projekte prinášajúcom matematický stochastický rámec, ktorý ukáže, ako neúplné meranie deformuje pozorované dáta a kedy možno toto skreslenie systematicky korigovať. Namiesto toho, aby sa technický šum považoval len za nežiaducu chybu, projekt ho opisuje ako súčasť meracieho procesu, ktorú možno matematicky analyzovať. „Výsledkom bude spoľahlivejší spôsob interpretácie dát. Tento prístup môže biológom potenciálne pomôcť rozlíšiť skutočné biologické procesy od skreslení spôsobených meraním a zároveň položiť základy pre nové analytické a softvérové nástroje,“ priblížila.

Autor: TASR

Slovenské univerzity otvárajú nový akademický rok 2026/2027

18. 9. 2026, 11:18, Zdroj: [nasekosice.sk](#), Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika

Dosah: 995 GRP: 0,02 OTS: 0,00 AVE: 156 EUR

Slovenské univerzity otvárajú nový akademický rok 2026/2027

18.09.2026 11:09

Rýchly súhrn

Univerzita Komenského v Bratislave otvorí akademický rok 21. septembra o 11.00 h so slávnostným zhromaždením, na ktorom vystúpi rektor Marek Števec.

Akademický rok 21. septembra otvoria aj Ekonomická univerzita v Bratislave, UKF v Nitre, TU v Košiciach, Trnavská univerzita a Žilinská univerzita.

Prešovská univerzita a Univerzita Mateja Bela otvoria akademický rok 22. septembra; na UMB bude slávnosť spojená s udelením doctor honoris causa a cenou rektora.

Katolícka univerzita v Ružomberku plánuje otvorenie 23. septembra s udelením čestného titulu doctor honoris causa.

STU v Bratislave už počas academickej slávnosti udelila doctor honoris causa profesorovi Stanislavovi Legutkovi.

Viaceré slovenské univerzity otvoria v pondelok 21. septembra nový akademický rok 2026/2027. Pri tejto príležitosti sa uskutočnia slávnostné zhromaždenia akademických obcí. Univerzita Komenského v Bratislave začne nový akademický rok slávnostným zhromaždením o 11.00 h, kde vystúpi rektor Marek Števíček. V rovnaký deň otvoria akademický rok aj na Ekonomickej univerzite v Bratislave, Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre, Technickej univerzite v Košiciach, Trnavskej univerzite v Trnave a Žilinskej univerzite v Žiline.

Prešovská univerzita v Prešove a Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici otvoria akademický rok v utorok 22. septembra. Na UMB bude slávnosť spojená s udelením titulu doctor honoris causa a odovzdaním ceny rektora. Katolícka univerzita v Ružomberku plánuje otvorenie akademického roka na 23. septembra, pričom bude udelený čestný titul doctor honoris causa. Univerzita Cyrila a Metoda v Trnave začne akademický rok 5. októbra.

Niektoré univerzity už začali s vyučovaním tento týždeň, vrátane **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** a Slovenskej technickej univerzity v Bratislave. STU počas akademickej slávnosti udelila čestný titul doctor honoris causa profesorovi Stanislavovi Legutkovi, významnému predstaviteľovi poľskej vedy v oblasti strojárstva.

Zdroj: TASR, Naše Košice

Lekári z košickej nemocnice zažili pri pôrode dramatické chvíle, rýchlym zásahom zachránili život

18. 9. 2026, 11:20, Zdroj: [kosicak.sk](#), Autor: Alexandra Hrešková, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika

Dosah: 11 970 GRP: 0,27 OTS: 0,00 AVE: 464 EUR

Lekári z košickej nemocnice zažili pri pôrode dramatické chvíle, rýchlym zásahom zachránili život

Po cisárskom reze sa pacientke v priebehu minút prudko zhoršil zdravotný stav. Rozhodujúcu úlohu zohrala kombinácia postupov a spolupráca viacerých odborností počas zákroku.

Pôrod môže aj napriek spočiatku pokojnému priebehu priniesť nečakané komplikácie. V priebehu niekoľkých minút sa tak bežná situácia môže zmeniť na stav, pri ktorom rozhoduje rýchlosť a správne zvolený postup zdravotníkov. Náročný prípad riešili aj lekári v košickej Šaci.

Stav ženy sa im podarilo úspešne zastabilizovať

Po pôrode cisárskym rezom sa u pacientky objavila závažná komplikácia, ktorá spôsobila masívne popôrodné krvácanie. Jej stav si vyžiadala okamžitý operačný zásah.

Tím Gynekologicko-pôrodníckej kliniky Lekárskej fakulty **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika** a Fakultnej nemocnice AGEL Košice - Šaca pod vedením prednostu Erika Dosedlu využil kombináciu dvoch špeciálnych operačných techník. Lekári pomocou kompresívnych stehov a podviazania tepien obmedzili prítok krvi a postupne dostali krvácanie pod kontrolu.

„Našou prvou prioritou bolo zastaviť krvácanie a stabilizovať zdravotný stav pacientky. Keď to situácia umožňuje, snažíme sa súčasne postupovať tak, aby sme zachovali maternicu a minimalizovali dlhodobé následky pre ženu,“ uviedol prednosta kliniky Erik Dosedla.

Zárok bol úspešný a zdravotníkom sa podarilo život mladej ženy zachrániť. Pacientka zároveň neprišla o maternicu, čím jej zostala zachovaná aj perspektíva budúcej plodnosti.

Na zvládnutí kritickej situácie sa podieľali pôrodníci, anesteziológovia, operačné sestry aj ďalší zdravotnícki pracovníci. Práve koordinovaný postup viacerých odborností bol pri náhle vzniknutej pôrodníckej komplikácii kľúčový.

Autor: Alexandra Hrešková

Tragédia na cintoríne v Košiciach: Dôchodcu pri upratovaní hrobu zabili sršne, pod kameňom mali ukryté hniezdo

18. 9. 2026, 12:35, Zdroj: [news.refreshers.sk](#), Vydavateľ: REFRESHER Media CZ, s.r.o., Sentiment: Negatívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 16 243 GRP: 0,36 OTS: 0,00 AVE: 4200 EUR

Tragédia na cintoríne v Košiciach: Dôchodcu pri upratovaní hrobu zabili sršne, pod kameňom mali ukryté hniezdo

Po masívnom útoku rozúreného hmyzu upadol do anafylaktického šoku.

Dramatická udalosť sa odohrala na verejnom cintoríne v Košiciach, kam prišiel 70-ročný muž upraviť hrob svojich príbuzných. Bežná činnosť sa však v priebehu sekúnd zmenila na fatálnu tragédiu. Dôchodca totiž netušil, že priamo pod ťažkým náhrobným kameňom si medzitým vytvorili hniezdo sršne, píše noviny.sk.

Pri upratovaní ho nechtiac narušil, čo vyvolalo okamžitú reakciu hmyzu. Podľa obhliadajúceho lekára Otta Mižíka stihol muž ešte v rýchlosti zatelefonovať rodine, že ho poštípal hmyz a prichádza mu nevoľno, no vzápätí skolaboval.

Šok bez predošlej alergie

Rozzúrený hmyz útočil podľa lekára priamo do oblasti hlavy a tváre. U muža takmer okamžite nastal prudký anafylaktický šok. Situácia je o to zarážajúcejšia, že podľa tvrdení rodiny v minulosti netrpel vôbec žiadnou alergiou na bodnutie ani lieky. Na mieste bezodkladne zasahovali zdravotníci aj hasiči, ktorí seniora oživovali viac ako 45 minút, no zachrániť sa ho už nepodarilo.

Odborník na zoológiu Martin Suvák z **UPJŠ** v Košiciach vysvetľuje, že pri narušení hniezda uvoľnia sršne chemické signály, ktoré bleskovo vyprovokujú k agresivite aj ostatné jedince, čo vedie k ich hromadnému útoku na „narušiteľa“.

Jedinou záchranou je útek

Zoológ varuje, že sršne si s obľubou hľadajú prirodzené dutiny na rozširovanie hniezd, pričom prázdny priestor pod náhrobkami je pre ne ideálnym a chráneným útočiskom. V prípade masívneho napadnutia radí jediné – neváhať a čo najrýchlejšie z miesta utiecť.

Hasiči museli po tragédii miesto zabezpečiť, aby ochránili ďalších návštevníkov cintorína. Oblečení do špeciálnych včelárskych kombinéz zlikvidovali bodavý hmyz a praskliny v hrobe, odkiaľ sršne vyliezali, pre istotu kompletne utesnili montážnou penou.

Autor: REFRESHER

Premiér sa opäť zúčastnil otvorenia akademického roka v Prešove

18. 9. 2026, 15:33, Zdroj: kosiceonline.sk, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
Dosah: 3 445 GRP: 0,08 OTS: 0,00 AVE: 280 EUR

Premiér sa opäť zúčastnil otvorenia akademického roka v Prešove

Študenti absolvujú výučbu priamo na oddeleniach.

Vo Fakultnej nemocnici s poliklinikou J. A. Reimana v Prešove sa včera (17.9.) uskutočnilo slávnostné otvorenie nového akademického roka. Študenti Lekárskej fakulty **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** absolvujú výučbu priamo na oddeleniach. Do metropoly Šariša pricestoval aj premiér Robert Fico, ktorý zdôraznil, že vláda bude výstavbu novej vojenskej nemocnice plne financovať aj na budúci rok:

„Je to obrovská suma peňazí, ktorú dávame dohromady, ale nebude tempo výstavby nemocnice v Prešove nijako ovplyvnené. Pôjdeme tak, aby nemocnica v termínoch, ktoré boli oznámené, bola aj slovenskej verejnosti predstavená.“

Robert Fico sa opäť zúčastnil otvorenia akademického roka v Prešove / facebook.com/robertficosk

Nová vojenská nemocnica bude zároveň koncovým zdravotníckym zariadením pre pacientov z celého Slovenska. Fico vyzdvihol, že v Prešove vznikli podmienky na štúdium medikov. Premiér tvrdí, že platové podmienky lekárov sú aktuálne porovnateľné s okolitými krajinami, pričom tlak na ich odchod do zahraničia nie je taký výrazný ako v minulosti. Fico pripomenul aj ďalšie investície do zdravotníckej infraštruktúry:

„Slovensko je krajina, ktorá významne napreduje, má obrovské prednosti a verím, že rozhodnutia, ktoré prijímame teraz, pokiaľ ide o výstavbu, rekonštrukciu zdravotníckych zariadení, posunie kvalitu slovenského zdravotníctva výrazne dopredu.“

Zdroj: TASR

Autor: KOŠICE ONLINE

Od prísnej morálky po právo meča. Ako stredovekí richtári spravovali Košice a čím sa líšili od dnešného vedenia mesta?

19. 9. 2026, 11:42, Zdroj: nasekosice.sk, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
Dosah: 995 GRP: 0,02 OTS: 0,00 AVE: 156 EUR

Od prísnej morálky po právo meča. Ako stredovekí richtári spravovali Košice a čím sa líšili od dnešného vedenia mesta?

Lukáš Mano Redaktor

19.09.2026 11:30

Rýchly súhrn článku

Článok približuje, ako fungovala funkcia richtára v stredovekých a novovekých Košiciach a aké právomoci a povinnosti s ňou súviseli. Vysvetľuje, že richtár mal najmä udržiavať poriadok a potláčať zlo, pričom dôraz na vízie rozvoja mesta bol menší než dnes. Text opisuje aj spôsob voľby richtára v Uhorskom kráľovstve a to, kto mohol byť kandidátom.

Richtár stál na čele Košíc v stredoveku a novoveku a mal výrazné právomoci vrátane rozhodovania o živote a smrti.

V Uhorskom kráľovstve mali mestá už od 13. storočia výsadu voliť si richtára, na rozdiel od častí Európy, kde ho dosadzoval panovník alebo bol post dedičný.

Richtára spravidla nevolilo zhromaždenie všetkých mešťanov, ale volená rada zástupcov.

Kandidátom mohol byť plnoprávny mešťan – občan vlastniaci dom a majetok v meste, vnímaný ako pevne spätý s komunitou.

V praxi mohli do vedenia mesta a kandidovať na richtára iba muži ako hlavy rodín.

Reprezentoval, rozhodoval o živote a smrti, volili ho iba muži, nemal nárok na plat a svoju funkciu nesmel len tak odmietnuť. Bola totiž prejavom úcty a poslaním. Richtár stál na čele Košíc v stredoveku a novoveku. Jedným z najznámejších predstaviteľov vtedy ešte uhorskej metropoly bol učenec Ján Bocatius.

Iba muži ako hlavy rodiny

Richtár mal najmä uchovať, čo bolo dobré a potlačiť zlé. Na rozvoji mesta či jeho víziách rozvoja až tak nezáležalo.

V európskom prostredí sa táto funkcia spája najmä so vznikom komunálnych opevnených centier, približne od 12. do 13. storočia. Vtedy sa obyvateľstvo začalo formovať ako samosprávna komunita, ktorá potrebovala mať na svojom čele správcu. V západnej časti Európy bolo zvykom, že najvyššieho predstaviteľa mesta dosadzoval panovník, prípadne išlo o dedičný post. V Uhorskom kráľovstve už od 13. storočia udeľovali králi mestám výsadu voliť richtára. Komunita si teda svojho najvyššieho predstaviteľa mohla slobodne vybrať.

Tento proces prechádzal vývojom, ale v našich zemepisných šírkach sa napokon ustálilo, že richtára obvykle nevolilo zhromaždenie všetkých plnoprávných mešťanov. Vyberali ho ich zástupcovia, ktorí tvorili volenú radu. Tá mala právo vyselektovať spomedzi mešťanov najvhodnejšieho kandidáta.

„V prvom rade však muselo ísť o plnoprávneho obyvateľa. To bol občan, ktorý vlastnil dom v meste a s ním aj príslušný majetok. Vtedajšej spoločnosti to pripadalo veľmi dôležité, pretože takého kandidáta vnímali ako človeka spätého s mestom. Mal v ňom dom, rodinu a majetok, a teda nemal dôvod ich opúšťať. S Košicami takpovediac zdieľal dobré aj zlé. Pre komunitu bolo dôležité, že takýto človek bude hájiť záujmy mesta, v ktorom žije, a zároveň aj svoje vlastné záujmy, pretože tu mal zázemie,“ vysvetľuje Drahoslav Magdoško z Katedry histórie Filozofickej fakulty **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**.

Ak si predstavíme metropolu východu na konci stredoveku, v jej centre stálo približne 440 domov. Niektorí mešťania pritom vlastnili aj dve či tri nehnuteľnosti. Okruh plnoprávných mešťanov tak tvorilo iba niekoľko stoviek osôb. V tomto období išlo o mužov ako hlavy rodín. „Iba oni mohli kandidovať a pohybovať sa vo vedení mesta, a teda iba oni sa mohli stať richtármi,“ upozorňuje Magdoško.

Významné právo meča

Košice mohli mať na konci stredoveku približne 5 500 obyvateľov. Z nich bolo len necelých desať percent mužov aktívnych v mestskej samospráve. Do latinčiny sa richtárov post doslovne prekladá ako iudex . Ide o typický príklad hierarchie moci. V stredoveku každý človek podliehal niekomu a toto podliehanie sa výrazne prejavovalo práve v súdnej úlohe.

„Kráľ súdil šľachticov a iba on mal právo osobne odsúdiť feudálov na trest smrti. Páni zase súdili svojich poddaných. Výsadné komunity, akými boli mestá, mali vlastnú výnimčnosť v tom, že si mohli zvoliť svojho predstaviteľa, ktorý súdil obyvateľstvo,“ vysvetľuje Magdoško.

V stredoveku tak dochádzalo ku kumulácii právomocí. V rukách jedného človeka sa sústreďovala súdna funkcia, ale aj hospodárska, administratívna a ďalšie práva, ktoré zasahovali do fungovania spoločnosti.

„Medzi najvýznamnejšie práva patrilo tzv. ius gladii, teda právo meča. V takom prípade mohol richtár spolu s prisáznymi, čiže príslušníkmi mestského súdu, rozhodovať aj o živote a smrti,“ pripomína historik Juraj Šedivý.

Vplyvní richtári tvorili dejiny

Na prvého muža sa tiež kladli vysoké morálne nároky. Vyplýva to zo zachovaných spisov z Košíc, Bratislavy, Trnavy či spišských miest, ktoré patrili k najvýznamnejším samosprávam niekdajšieho Uhorska. Na prelome 13. a 14. storočia stáli na čele metropoly východu bratia Volkwin a Arnold.

„Pochádzali z rodu Samflebenovcov. Tejto rodine patrili aj územný majetok v bezprostrednej blízkosti mesta, nazývaný Vyšné Košice, čo je dnešná Hradová a priestor pod Hradovou. Aj veľké pozemkové zázemie pravdepodobne posilňovalo jej postavenie. Vieme tiež o kontaktoch na kráľovský dvor, najmä v prípade druhého richtára Arnolda,“ hovorí Magdoško.

To ukazuje, ako si v staršom období, keď sa mestská komunita ešte len formovala, jednotliví predstavitelia získavali a udržiavali pevné postavenie v administratíve mesta. Pomáhali im v tom aj kontakty s kráľom, vďaka ktorým boli vhodnými prostriedkami medzi panovníkom a mestskou komunitou.

Zaujímavým príkladom je aj Ján Hebenstreit z prvej polovice 15. storočia. Najprv pôsobil ako člen mestskej rady a následne sa stal richtárom Košíc. Pravdepodobne pochádzal z Norimbergu, odkiaľ ho obchodné záležitosti priviedli až k nám. Z jeho iniciatívy boli spísané pravidlá pre fungovanie mestskej rady, ktoré mali morálno-právny charakter. Onedlho na to si Košice nechali spísať aj právnu zbierku zo švábskeho, teda juhonemeckého prostredia, kde leží aj Norimberg.

„Tento richtár mal podiel na žiadosti mesta o udelenie druhej erbovej listiny v roku 1423. Na tejto erbovej listine sa objavuje tiež Hebenstreitov meštiansky znak. Ide o pomerne zriedkavý prípad, keď si týmto spôsobom nechal potvrdiť vlastný erb, čo dovtedy nebolo v našom prostredí bežnou zvyklosťou,“ dodáva Magdoško.

Ján Bocatius

Z neskoršieho obdobia možno spomenúť Jána Bocatia z prvej štvrtiny 17. storočia, ktorý bol síce richtárom iba krátko, ale je všeobecne známou osobnosťou Košíc. Bol humanista a učenec, predtým pôsobil ako pedagóg na mestskej škole. Práve jeho vzdelanie a intelektuálne schopnosti mu pomohli presadiť sa v mestskej administratíve. Stal sa členom rady a napokon ho zvolili za richtára.

Pôsobil vo veľmi nepokojnom období, keďže sa začínala tridsaťročná vojna (1618 – 1648) a vypuklo Bethlenovo povstanie (1619 – 1626). Ján Bocatius stál na strane stavov, ktoré boli nespokojné s vtedajším prístupom habsburských panovníkov k mestám. Dnes je po ňom pomenovaná Verejná knižnica v Košiciach.

„Tieto príklady zároveň ukazujú, že stredovekí richtári patrili medzi sociálne elity. Nešlo však iba o ľudí, ktorí spravovali mestský majetok. Viacerí z nich po sebe zanechali významné stavby, pamiatky či iné dedičstvo, ktoré ovplyvnilo ďalší vývoj mesta,“ dodáva Šedivý.

Porovnanie s primátorom

V súčasnosti, keď si nových starostov a primátorov po celom Slovensku budeme vyberať už 24. októbra, sa situácia pochopiteľne zmenila. Súdna úloha odpadla, sféry moci sú rozdelené. Rozdiel je aj v spôsobe výkonu funkcie. Stredovekí richtári nekandidovali za politické strany ani s programami, ktoré by prinášali konkrétnu víziu rozvoja mesta.

„Jedna funkcia, ktorá pretrvala až dodnes, je predovšetkým reprezentatívna. Stredoveký richtár, ako aj súčasný primátor, reprezentujú mesto, na ktorého čele stoja,“ tvrdí Magdoško.

Právne zbierky tiež zdôrazňovali vlastnosti vhodného kandidáta, predovšetkým spravodlivosť. Keďže richtár bol zároveň sudcom, dbalo sa, aby súdil rovnako chudobných aj bohatých, príbuzných aj ostatných obyvateľov mesta. Zdôrazňovala sa tiež česťnosť, bezúhonnosť a viera.

Pre mestskú komunitu bolo dôležité, aby človek stojaci na jej čele nezneužíval svoju funkciu a vykonával ju v prospech celej komunity.

Plat nedostávali

Veľmi dlho, ešte aj hlboko do raného novoveku, hlavní predstavitelia mesta a členovia mestskej rady plat za výkon funkcie nedostávali. Službu vykonávali dobrovoľne a z poverenia komunity. Museli byť schopnými manažérmi, najmä pokiaľ išlo o administratívu. Šlo o obchodníkov a neskôr, od konca stredoveku, aj o popredných remeselníkov s úspešnými živnosťami.

„Automaticky sa predpokladalo, že richtár, ale aj členovia mestskej rady, budú majetní. Mali mať majetok, ktorý získali prostredníctvom rodiny a vlastnej práce, a tým preukazovali, že sú schopnými hospodármi či podnikateľmi. Súkromné bohatstvo sa v očiach vtedajších ľudí považovalo za určitú záruku, že takýto človek nebude skorumpovaný alebo podplatený. Jeho vlastné imanie malo zároveň zabrániť tomu, aby mestská funkcia slúžila ako prostriedok na ďalšie obohacovanie,“ pripomína Magdoško.

Podiel z poplatkov

Richtári a členovia mestskej rady však získavali podiel zo súdnych poplatkov. Keďže sporov bolo pomerne veľa, nešlo o pravidelný príjem, ale bol častý a do istej miery predvídateľný. Mohli si tiež odsúhlasiť odmeny, ak zostal na konci roka prebytok v mestskom rozpočte. Dostávali aj finančné prostriedky na služobné cesty. So zavedením pravidelného platu sa v našom prostredí stretávame až v pokročilejšom novoveku. Vznikli tak podmienky na to, aby o tieto posty mohli kandidovať aj ľudia zo širších sociálnych vrstiev.

Mestská rada koncom stredoveku zasadala tri dni v týždni. Dva dni sa venovala súdnym záležitostiam a jeden deň hospodárskym otázkam. Richtár ako čelný predstaviteľ administratívy bol najviac na očiach obyvateľov. Ľudia za ním prichádzali aj mimo oficiálnych hodín so svojimi žiadosťami či hospodárskymi záležitosťami, napríklad dlhmi alebo dohodami.

„Ak richtár v danom momente nebol na radnici, musel si tieto informácie zaznamenať a následne o nich informovať radu a notára, aby ich pri najbližšom zasadnutí zapísali do mestských kníh. Aj to ukazuje, že richtári mali síce v porovnaní so súčasnosťou menšiu agendu, ale ich funkcia bola aj v stredoveku časovo a organizačne pomerne náročná,“ uzatvára Magdoško.

text: Lukáš Mano

ilustračné foto: FB HistoricKE

Článok nahovoril/a: Koralina

Bolesti hlavy má väčšina tínedžeriek. Signál, či norma?

 19. 9. 2026, 14:09, Zdroj: ozdravme.sk , Autor: Šimon Jeseňák, Sentiment: Ambivalentný, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
Dosah: 65 GRP: 0,00 OTS: 0,00 AVE: 39 EUR

Bolesti hlavy má väčšina tínedžeriek. Signál, či norma?

Začiatok školského roka je za nami a s ním aj nákupná horúčka okolo zošitov, tašiek a krúžkov. Slávka Pecárová z ambulancie klinickej psychológie Nemocnice AGEL Levice rodičom pripomína, že tým príprava nekončí. Prvé týždne ukážu, či dieťa zmenu režimu zvláda, alebo sa za jeho správaním skrýva stres.

Odporúčanie psychologičky znie nenápadne. Pýtať sa, počúvať, nezľahčovať.

„Existuje niekoľko jednoduchých spôsobov, ako podporiť konverzáciu. Pýtať sa otvorené otázky, pozorne počúvať a odpovedať. Dôležitý je aj príjemný tón hlasu a prostredie, ktoré podporuje otvorený dialóg, napríklad prechádzka v prírode, spoločné jedlo či aktivita. Dieťa je ochotné prezradiť rodičom viac, keď má pocit, že jeho myšlienky a pocity sú vypočuté a prijímané.“

Slávka Pecárová, klinická psychologička Nemocnice AGEL Levice

{{suvisiace}}

Nie každé „som v pohode“ znamená pohodu

Deti o svojich obavách nehovoria priamo. Stres sa u nich podľa tlačovej správy z 18. septembra ozve telom. Bolí ich hlava alebo brucho, nevedia zaspáť, zrazu jedia inak než v auguste. Niektoré prestanú chodiť tam, kam chodili rady. Iné sa začnú pomočovať alebo si ubližovať.

„Tak, ako je každé dieťa jedinečné svojou osobnosťou, bude mať aj svoje preferované spôsoby, ako sa vysporiadať so stresom v škole. Je vhodné porozprávať sa s dieťaťom o jeho obavách a preskúmať spôsoby, akými sa s nimi momentálne vyrovnáva.“

Slávka Pecárová, klinická psychologička Nemocnice AGEL Levice

Pecárová pripomína aj tú nudnejšiu polovicu vecí. Spánok, pohyb, pravidelné jedlo. Po lete sa deti k skorému vstávaniu vracajú ťažko a nevyspaté dieťa unesie menej.

{{gift}}

Rodič nemá s čím porovnávať

Zoznam je vecne správny. Lenže rodič, ktorý ho dostane do ruky, nemá s čím porovnávať.

Národná správa HBSC za roky 2021 a 2022, ktorú na Slovensku zastrešuje **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, ukazuje čosi iné. Bolest' hlavy, bolesť brucha, ťažkosti so zaspávaním alebo nervozitu máva aspoň raz do týždňa viac než dve tretiny trinásť- a pätnásťročných dievčat a dve pätiny rovnako starých chlapcov. Tri štvrtiny starších dievčat siahli za mesiac aspoň raz po lieku proti bolesti.

Škola je v tom namočená priamo. Dve pätiny trinásť- a pätnásťročných dievčat sa cítia dosť alebo veľmi pod tlakom zo školských úloh. So školou je veľmi spokojná tretina jedenásťročných. O štyri roky neskôr už menej než pätina. Dôvera v učiteľa padá rovnako, z 56 percent u jedenásťročných dievčat na 25 u pätnásťročných.

Boleť hlavy sama nehovorí nič. Hovorí až to, že pred septembrom nebola.

HBSC Slovensko 2021/2022

Koľkých školákov sa tie signály týkajú

Národná správa uvádza podiely slovne, nie percentom. Preto sú tu ako pomery. Červená sú dievčatá, modrá chlapci, vždy vo veku 13 a 15 rokov.

Boleť hlavy, bolesť brucha, ťažkosti so zaspávaním alebo nervozita aspoň raz do týždňa

Dievčatá viac než 2 z 3

Chlapci 2 z 5

Liek proti bolesti aspoň raz za mesiac

Dievčatá 3 zo 4

Chlapci 2 z 5

Cíti sa dosť alebo veľmi pod tlakom zo školských úloh

Dievčatá 2 z 5

Máva problém večer zaspáť

Dievčatá 2 z 5

Zdroj: HBSC Slovensko 2021/2022 , tematické správy Fyzické zdravie a Učenie a škola. Tlak zo školských úloh sa týka 13- a 15-ročných dievčat, ostatné ukazovatele starších školákov spolu.

A kam s tým rodič pôjde?

Na otvorený rozhovor stačí rodič. Na ďalší krok už treba niekoho, kto má voľný termín. Najvyšší kontrolný úrad vlani spočítal , že na jedného školského psychológa pripadá v priemere 710 žiakov. Odporúčaný strop je päťsto. V niektorých okresoch ich je vyše tritisíc. Šesťnásobok stropu. Levoča, Snina a Medzilaborce nemali školského psychológa vôbec.

A ešte niečo. Štát nemá komplexné dáta o duševnom zdraví detí ani o tom, z koho sa skladajú školské podporné tímy.

Školskí psychológovia · kontrola NKÚ 2023 – 2025

Koľko žiakov pripadá na jedného školského psychológa

Mierka pruhov je spoločná, najdlhší zodpovedá trom tisícom žiakov. Kratší pruh znamená lepšiu dostupnosť.

Odporúčanie Americkej asociácie školských psychológov 500

Strop, ktorý sa považuje za zvládnuteľný.

Priemer Slovenska 710

Odporúčanie spĺňalo minulé rok trinásť okresov.

Najhoršie okresy vyše 3 000

Viac než šesťnásobok odporúčaného stropu.

Tri okresy nemali školského psychológa vôbec

Levoča, Snina a Medzilaborce. Kontrolóri zároveň zistili, že štát nemá komplexné dáta o duševnom zdraví detí ani o tom, z koho sa skladajú školské podporné tímy.

Zdroj: Najvyšší kontrolný úrad SR , kontrola za roky 2023 – 2025, zverejnená 1. septembra 2025.

{{odporucane}}

Rodič dostáva zoznam signálov, ktoré má hľadať. Opýtať sa a počúvať ho nestojí nič a môže to urobiť dnes večer. Cesta k odborníkovi vedie cez všeobecného lekára a tam už záleží na tom, v ktorom okrese rodina býva.

ozdravme kompas zdravia

Kedy to už nie je zvykanie si

Rozhodujúce nie je to, či ťažkosti sú. Rozhodujúce je, či pred septembrom neboli a ako dlho trvajú.

Bežné prispôsobovanie

Ranná nechúť vstávať a únava po prvých dňoch

Menej energie na krúžky než cez prázdniny

Nervozita pred písomkou alebo pred novým kolektívom

Čo s tým: držať režim spánku, pohybu a pravidelnej stravy. Ustupuje počas prvých týždňov.

Všímať si a rozprávať sa

Bolesti hlavy alebo brucha, ktoré pred septembrom neboli

Výrazná zmena chuti do jedla alebo spánku

Plačlivosť a strata záujmu o veci, ktoré dieťa bavili

Sťahovanie sa z kolektívu

Čo s tým: otvorené otázky, pokojné prostredie, nezľahčovať. Ak to trvá dlhšie než pár týždňov, poradiť sa s odborníkom.

Neodkladať

Pomočovanie u dieťaťa, ktoré už bolo odvyknuté

Akéoľvek ubližovanie si

Dlhodobá izolácia od rovesníkov aj rodiny

Čo s tým: vyhľadať odbornú pomoc bez čakania, nie až po skúšobnom období.

Kam sa obrátiť

Ambulancia klinickej psychológie — odporúčanie vypíše všeobecný lekár pre deti a dorast.

Linka detskej istoty 116 111 — nonstop, bezplatne, pre deti a mladých do 18 rokov.

IPčko 0800 500 333 — nonstop, bezplatne, aj chat na ipcko.sk.

Linka podpory pre rodičov a pedagógov 0911 969 725 — v pracovných dňoch od 8.00 do 16.00.

Prejavy podľa tlačovej správy Nemocnice AGEL Levice z 18. septembra 2026. Kontakty podľa zoznamu krízových liniek Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR .

Autor: Šimon Jeseňák

Košice a Slovan spoločne zabojujú za Vilyho

19. 9. 2026, 15:09, Zdroj: hckosice.sk, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ, Lekárska fakulta UPJŠ

Dosah: 1 256 GRP: 0,03 OTS: 0,00 AVE: 175 EUR

Košice a Slovan spoločne zabojujú za Vilyho

PRIDANÉ: 19.9.2026

Príbeh malého Vilka trpiaceho svalovou dystrofiou sa dostal do povedomia ľudí najmä vďaka neochvejnej snahe jeho rodičov a kampani Zachráňme Vilyho. Vilkov otec v rámci kampane prešiel stovky kilometrov, oslovil desiatky sponzorov, tisíce dobrých ľudí a zmobilizoval aj elitných svetových vedcov.

Od decembra 2025 kampaň podporilo už viac ako 73 000 darcov vrátane HC Košice. V zbierke Zachráňme Vilyho na Donio sa podarilo vybrať už viac ako dva milióny eur – približne polovicu sumy potrebnej na prípravu unikátnej génovej terapie. Výsledky ukazujú, že to nebolo márne. Prvé laboratórne testy na Vilkových bunkách priniesli povzbudivé informácie. Liečivo funguje tak, ako odborníci očakávali.

Pomocnú ruku podali aj poprední vedci a lekári z **Lekárskej fakulty UPJŠ** a Univerzitnej nemocnice L. Pasteura v Košiciach.

HC Košice a HC Slovan Bratislava - rivali na ľade, ľudia mimo neho - spoločne podporili už niekoľko dobročinných aktivít. Vilkov boj sa rozhodli podporiť aj pred nadchádzajúcim dvojzápasom a vyzývajú fanúšikov hokeja, aby sa zapojili do finančnej zbierky.

Darujte Vilkovi šancu na uzdravenie poukázaním ľubovoľnej sumy na stránke donio.sk/zachranme-vilyho. Po odoslaní daru sa vám na stránke zobrazí možnosť odoslať odkaz. Do tejto správy pre malého Vilka vpíšte „Košice a Slovan bojujú za Vilka“. Na konci zápasu v Košiciach oznámime, koľko prostriedkov sa podarilo za posledné dni v rámci kampane pre Vilka vybojovať.

Ďalšie novinky

Autor: StanoAdmin

PREČO SA DETI DO ŠKOLY NETEŠIA

21. 9. 2026, Zdroj: **Slovenka - Zdravie rodiny**, Strany: 60, 61, Vydavateľ: **STAR production, s.r.o.**, Autor: **Dagmar Jančovičová**, Sentiment: **Ambivalentný**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ, Lekárska fakulta UPJŠ**
Dosah: 10 000 GRP, 0,22 OTS, 0,00 AVE: 6199 EUR

PREČO SA DETI DO ŠKOLY NETEŠIA

Rubrika: PSYCHOHYGIENA

PAMÄTÁTE SI NA PRVÁKA, KTORÝ VEČER PRED NÁSTUPOM DO ŠKOLY NEVEDEL ZASPAŤ OD NEDOČKAVOSTI? O PÁR ROKOV MÔŽE TO ISTÉ DIEŤA V NEDEĽU VEČER POČÍTAŤ HODINY DO PONDELKA S ÚPLNE OPAČNÝM POCITOM. DÁTA SLOVENSKÝCH ŠKOLÁKOV UKAZUJÚ NEPRÍJEMNÝ PARADOX, DEŤOM NA VZDELANÍ ZÁLEŽÍ, ALE V ŠKOLE SA IM PÁČI ČORAZ MENEJ. ČO SA MEDZI PRVOU AKTOVKOU A TÍNEŽERSKÝM VEKOM POKAZÍ A DÁ SA TO EŠTE ZMENIŤ?

Keď sa dieťa po prázdninách neteší do školy, rodičia to často odbijú vetou: „Veď komu sa chce po voľne spať?“ Lenže čísla naznačujú, že za nechufou k škole nemusí byť iba pohodlnosť či koniec prázdnin. Pod záštitou Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) prebieha v desiatkach krajín medzinárodná štúdia Health Behaviour in School-aged Children (HBSC), ktorá v pravidelných štvorročných intervaloch sleduje zdravie a životný štýl 11- 13- a 15-ročných školákov. A pýta sa ich aj na to, ako sa cítia v škole. Posledné slovenské výsledky ukázali niečo, nad čím by mali spozornieť nielen učitelia.

ČÍM SÚ STARŠIE, TÝM MENEJ SA IM V ŠKOLE PÁČI

Medzi 11-ročnými dievčatami uviedlo, že sa im v škole páči, 31 percent, medzi chlapcami 26 percent. U starších detí čísla klesajú ešte výraznejšie. Spokojnosť vyjadrilo len 17 percent dievčat a 18 percent chlapcov. Inými slovami, medzi tínedžermi sa v škole dobre cíti približne len každý piaty. A nejde iba o známky, testy či množstvo učiva. Výskum zachytil aj problém, ktorý môže byť pre dieťa oveľa dôležitejší, pocit, či má v škole dospelého človeka, za ktorým môže prísť, keď sa niečo deje. „Medzi rokmi 2018 a 2022 sme zistili významný pokles priaznivého hodnotenia vzťahov s učiteľmi u 13-ročných chlapcov a všetkých vekových skupín dievčat,“ píše sa v slovenskej verzii štúdie, ktorú vydala **Lekárska fakulta UPJŠ** v Košiciach. Len 45 až 48 percent školákov podľa výsledkov úplne alebo čiastočne súhlasilo s tvrdením, že majú v škole aspoň jedného učiteľa, ktorý je ochotný počúvať o ich problémoch. Otočené naopak je to číslo ešte výrečnejšie, viac ako polovica detí takýto pocit nemá.

NEHCÚ SA UČIŤ? PRÁVE NAOPAK

Tu však prichádza zaujímavý paradox. Nízka obľúba školy automaticky neznamená, že dnešné deti nezaujíma vzdelanie. Práve u 15-ročných školákov sa ukazuje, že drvivej väčšine na vzdelaní veľmi záleží. Ale väčšina žiakov sa nepáči na mieste, kde trávajú polovicu dňa. Dostali sme sa žiaľ do stavu, kedy deti školu nevnímajú ako priestor, kde môžu objavovať a skúmať svet, ale ako trest, ktorý im udelili dospelí. A práve tu sa možno skrýva odpoveď na otázku, prečo sa dieťa, ktoré ako prvák dychtivo zdvíhalo ruku, o pár rokov neskôr snaží byť na hodine čo najmenej nápadné.

ČO MÔŽU UROBIŤ RODIČIA?

Prvým krokom nemusí byť doučovanie ani dôslednejšia kontrola EduPage. Keď dieťa opakovane hovorí, že sa mu do školy nechce, rodič by mal najskôr skúsiť zistiť, čo sa za touto vetou v skutočnosti skrýva. Psychologička Lenka Jurčová z online platformy ksebe.sk radí začať už od septembra trochu inak – namiesto tradičného „Akú si dostal známku?“ sa viac zaujímať o to, čo dieťa počas dňa zažilo. „Rodičia to môžu od septembra skúsiť inak. Namiesto známok sa deti pýtajú, Čo bolo dnes v škole najlepšie? Čo ťa nahnevalo? Kedy si sa cítil nepríjemne? Za kým by si v škole išiel, keby si mal problém? Odpovede nám môžu o tom, ako sa dieťa v škole skutočne cíti, povedať oveľa viac ako známka v žiackej knižke,“ odporúča psychologička Lenka Jurčová z online platformy ksebe.sk. Rovnako dôležité je rozlišovať medzi tým, či dieťa odmieta učenie, alebo prostredie, v ktorom sa učí. Za vetou „neznášam školu“ sa totiž podľa psychologičky, môže skrývať problém so spolužiakmi, strach z chyby, tempo výučby, pocit neúspechu alebo presvedčenie, že mu nikto nerozumie. Dáta navyše ukazujú, že rodičia už dnes nesú veľkú časť podpory pri učení. S úlohami pravidelne pomáhajú takmer každému 11-ročnému a viac než polovici 15-ročných školákov, zatiaľ čo podobný druh podpory nachádza v škole približne desať percent detí.

UČÍME UČIVO ALEBO DIEŤA?

Práve túto otázku si začínajú klásť aj školy. Na Základnej škole na Ulici pionierov v Rožňave postavili zmenu na jednoduchšej zásade, žiak má byť v centre pozornosti. Neznamená to, že si deti budú samy určovať, či sa im chce násobilka. Mení sa však spôsob, akým sa k učivu dostanú. Namiesto modelu, v ktorom učiteľ rozpráva a trieda zapisuje, využívajú projektové a zážitkové vyučovanie, skupinovú prácu, bádanie, problémové úlohy či rovesnícke učenie. Úlohy možno prispôbovať aj tomu, ako rýchlo jednotlivé deti napredujú. „Naším cieľom je poskytnúť deťom nástroje, ktoré im umožnia uspieť v reálnom živote. Čitateľská, finančná, digitálna či environmentálna gramotnosť nie sú len súčasťou vyučovacích predmetov, ale prelínajú sa naprieč všetkými oblasťami vzdelávania. Dôraz kladieme na praktické učenie a zážitkovú pedagogiku,“

vysvetľuje riaditeľka Základnej školy Pionierov v Rožňave Erika Fábíánová a lektorka EDULAB akadémie, ktorá sa dlhodobo venuje vzdelávaniu pedagógov pre potreby kurikulárnej reformy. A v praxi to môže vyzerať úplne inak ako škola, ktorú poznajú dnešní rodičia.

RODINNÝ ROZPOČET NA MATEMATIKE, BYLINKY NAMIESTO POUČKY

Pri finančnej gramotnosti deti napríklad počítajú peniaze, plánujú výdavky či náklady na výlet. Pri environmentálnom vzdelávaní sa starajú o bylinkovú záhradu a v Ekoučebni pozorujú a skúmajú prírodu. Technológie využívajú už od prvého ročníka. „Využívame interaktívne hry, prácu s tabletmi, ktoré podporujú individuálne tempo učenia a samostatnosť žiakov. Tým, že deti dokážu pracovať samostatne, majú učitelia možnosť pripravovať diferencované úlohy,“ hovorí riaditeľka školy. Zaujímavou zmenou je aj predmet Kruh komunity. Deti sa na ňom rozprávajú, diskutujú, prezentujú svoje názory a učia sa komunikovať, spolupracovať či riešiť konflikty. Teda presne tie veci, ktoré sa do klasickej písomky zmestia len ťažko, ale o tom, ako sa dieťa v škole cíti, môžu rozhodovať každý deň.

OD SEPTEMBRA DOSTANÚ ŠKOLY VEĽKÚ ŠANCU

Práve v čase, keď dáta ukazujú problematický vzťah detí ku škole, prichádza jedna z najväčších zmien slovenského základného školstva. Od septembra 2026 budú podľa nového kurikula postupovať už všetky základné školy od prvého ročníka. Nový systém dáva školám väčší priestor prepájať predmety, rozvíjať kritické myslenie, digitálne, finančné či environmentálne zručnosti a prispôbiť spôsob učenia konkrétnym deťom. Podľa riaditeľa neziskovej organizácie Edulab Jána Machaja, ktorá sa venuje vzdelávaniu pedagógov pre potreby kurikulárnej reformy, sa preto skutočný úspech reformy nebude merať iba tým, či školy prepíšu svoje vzdelávacie programy, ale najmä tým, čo sa reálne zmení počas vyučovacej hodiny. „Môžeme zmeniť kurikulum, pridať nové zručnosti aj moderné metódy, ale dieťa pocíti zmenu až vtedy, keď sa zmení každodenná práca v triede. Učiteľ dnes už nemôže byť iba človekom, ktorý odovzdáva vedomosti. Mal by vedieť deti vtiahnuť do učenia, dať im priestor pýtať sa, skúšať, robiť chyby a ukázať im, prečo má to, čo sa učia, zmysel. Ak chceme, aby sa deti do školy opäť tešili, práve toto môže byť jeden z najdôležitejších výsledkov reformy,“ hovorí Ján Machaj z Edulab. Zároveň zdôrazňuje, že je nevyhnutné porozumieť odlišnostiam dnešnej generácie a hľadať vhodnejšie a efektívnejšie stratégie vzdelávania.

RECEPT NEMUSÍ BYŤ TABLET ANI NOVÁ UČEBNICA

Moderná škola totiž nemusí znamenať školu plnú obrazoviek. Zmena môže byť jednoduchšia, dieťa dostane možnosť niečo skúsiť, objaviť, pomýliť sa, pracovať vlastným tempom alebo pochopiť, načo mu učivo v skutočnom živote bude. „Pomocou moderných pomôcok, ako sú vzdelávacie aplikácie, a prístupov, ako je zážitkové učenie alebo projektové vyučovanie, môžu riaditelia a učitelia vytvárať výučbu, ktorá bude zodpovedať potrebám 21. storočia. V Edulab akadémii máme školy, ktoré už prešli na inovatívne vzdelávanie, inšpirujú a poskytujú návod pre ďalšie školy, ako školskú reformu zaviesť, vrátane čitateľskej, finančnej, digitálnej či environmentálnej gramotnosti do jednotlivých predmetov a vzdelávacích aktivít,“ vysvetľuje riaditeľ neziskovej organizácie Edulab Ján Machaj, ktorá sa venuje vzdelávaniu pedagógov pre potreby kurikulárnej reformy. A práve učiteľ môže byť pre výsledok reformy dôležitejší než nové osnovy. „Moderné vzdelávanie prináša nádej, že slovenské školy budú nielen miestom, kde sa deti učia, ale aj priestorom, kde objavujú a rozvíjajú svoj potenciál,“ dodáva Ján Machaj.

PRÁVE TERAZ SA DETÍ PÝTAJÚ ZNOVA. ČO UKÁŽU NOVÉ ČÍSLA?

Odpoveď na otázku, či sa vzťah slovenských detí ku škole za posledné štyri roky zlepšil, dostaneme už čoskoro. Práve rok 2026 je totiž veľkým rokom medzinárodnej štúdie HBSC, ktorá sa pod záštitou WHO opakuje v štvorročných intervaloch. Na Slovensku sa hlavný zber

dát začal v marci 2026. Výskumníci plánujú navštíviť viac ako 100 škôl a osloviť takmer 10 tisíc 11- 13- a 15-ročných žiakov. Pýtajú sa ich na zdravie, životný štýl aj prostredie, v ktorom vyrastajú. A práve nové odpovede môžu byť mimoriadne zaujímavé. Posledné dáta pochádzajú z roku 2022, keď sa ukázalo, že v škole sa páči približne len každému piatemu staršiemu školákovi a zároveň klesala dôvera detí v učiteľov. Čo sa stalo za ďalšie štyri roky? Nové čísla nebudú iba vysvedčením detí. Budú do istej miery aj vysvedčením nás dospelých – rodičov, učiteľov a slovenských škôl.

LENKA JURČOVÁ,

psychologička

ERIKA FÁBIÁNOVÁ,

riaditeľka a lektorka

JÁN MACHAJ,

lektor

ČO MÔŽE UROBIŤ RODIČ UŽ TERAZ?

Rady psychologičky Lenky Jurčovej z online platformy ksebe.sk:

1. NEPÝTAJTE SA IBA NA ZNÁMKY.

Pýtajte sa aj na to, ako sa dieťa v škole cítilo a čo ho potešilo či nahnevalo.

2. ZISTITE, ČI MÁ V ŠKOLE „SVOJHO“ DOSPELÉHO. Vie pomenovať aspoň jedného učiteľa, za ktorým by išlo s problémom?

3. NEZAMIEŇAJTE „NEZNÁŠAM ŠKOLU“ ZA „NECHCEM SA UČIŤ“. Dieťa môže mať rado poznávanie a súčasne nezvládať konkrétne prostredie, predmet alebo vzťahy.

4. HLĎAJTE PRÍČINU, NIE VINNÍKA. Problém nemusí byť automaticky v dieťati ani v učiteľovi. Niekedy je problémom tempo, spôsob učenia, kolektív alebo dlhodobý pocit neúspechu.

5. PÝTAJTE SA ŠKOLY, AKO UČÍ.

Nielen čo preberajú, ale či deti pracujú na projektoch, diskutujú, experimentujú a dostávajú úlohy primerané svojim schopnostiam. 6. VŠÍMAJTE SI ZMENU. Jedno „nechce sa mi“ je normálne. Ak sa však dieťa, ktoré chodilo do školy rado, začne škole dlhodobo vyhýbať, oplatí sa zisťovať, čo sa zmenilo.

Autor: PRIPRAVILA: DAGMAR JANČOVIČOVÁ FOTO: ARCHÍV, SHUTTERSTOCK

ZACHRÁŇME MALÉHO VILKA

21. 9. 2026, Zdroj: **Slovenka - Zdravie rodiny**, Strany: 56, 57, Vydavateľ: **STAR production, s.r.o.**, Autor: **Katarína Remiaš**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ, Lekárska fakulta UPJŠ**
Dosah: 10 000 GRP: 0,22 OTS: 0,00 AVE: 6199 EUR

ZACHRÁŇME MALÉHO VILKA

Rubrika: SKUTOČNÝ PRÍBEH

OTEC MALÉHO VILKA OLEXU PREŠIEL NAPRIEČ CELÝM SLOVENSKOM, ABY ZACHRÁNIL SVOJHO SYNA. VĎAKA OBROVSKEJ VLNE SOLIDARITY SA V ZBIERKE ZACHRÁŇME VILYHO PODARILLO VYZBIEŤ DVA MILIÓNY EUR – Približne polovicu sumy potrebnej na prípravu unikátnej génovej terapie. Prvé laboratórne testy na vilkových bunkách priniesli povzbudivé výsledky a liečivo funguje tak, ako odborníci očakávali.

Na Slovensko pri tejto príležitosti po prvý raz pricestovali kľúčoví francúzski vedci, ktorí stoja priamo za vývojom a prípravou lieku pre Vilka. Spolu so slovenskými odborníkmi z Univerzitnej nemocnice L. Pasteura a **Lekárskej fakulty UPJŠ** v Košiciach predstavili nielen aktuálny pokrok v prípravách vilkovej liečby, ale aj jej širší význam a nádej pre ďalších pacientov. V Košiciach sa pripravujú základy unikátneho pracoviska pre klinické skúšanie génových terapií a ďalších najmodernejších liekov. Skúsenosti získané pri príprave vilkovej liečby tak môžu v budúcnosti pomôcť aj ďalším pacientom so zriedkavými a dnes neliečiteľnými ochoreniami.

AKO SA DNES MÁ VILKO

Vilkovi diagnostikovali Duchennovu svalovú dystrofiu (DMD - Duchenne muscular dystrophy), keď mal len šesťnásť mesiacov. Pri tomto závažnom genetickom ochorení telo nedokáže správne vytvárať dystrofín, bielkovinu nevyhnutnú pre fungovanie svalov. Bez nej svaly postupne slabnú a ochorenie neskôr zasahuje aj dýchanie a srdce. Vilko má už tri roky a jeho ťažkosti sú v porovnaní s rovesníkmi badateľnejšie. Kým deti v jeho veku už bežne behajú, skáču a samy vychádzajú po schodoch, Vilko to nedokáže. Ťažšie vstáva zo zeme alebo dvíha predmety a pri chôdzi po nerovnom povrchu stráca stabilitu. Rodičia s ním každý deň cvičia a masírujú ho podľa odporúčaní zo špecializovaných pracovísk v Prahe. Každý týždeň navštevuje fyzioterapeuta a absolvuje hipoterapiu. Počas leta s ním rodičia aj pávali, pričom voda musela byť vzhľadom na jeho diagnózu dostatočne teplá.

„Vilko je vnímavý chlapec, ktorý chce robiť všetko tak ako jeho starší braček Riško. Keď bol menší, rozdiely neboli také viditeľné. Dnes už čoraz viac vnímame, čo jeho rovesníci dokážu, ale jemu to žiaľ, jeho svaly nedovolia. Každý deň preto robíme maximum, aby si svoju silu udržal čo najdlhšie,“ hovorí Vilkov otec Richard Olexa.

VEDA A PRÍBEH VILKA

Po stanovení diagnózy začal Richard Olexa študovať odborné materiály, oslovovať lekárov a sledovať vývoj génových terapií vo svete. Jeho hľadanie ho priviedlo až na odbornú konferenciu v Spojených štátoch, kde oslovil francúzskeho vedca Nicolasa Weina. Nicolas Wein sa dlhodobo venuje génovej terapii ako liečbe Duchenneovej svalovej dystrofie a vyvinul terapeutický prístup, ktorý zodpovedá práve Vilkovej genetickej poruche.

„Na začiatku som bol otec, ktorý napísal vedcovi a dúfal, že mu odpovie. Dnes tento vedec prišiel na Slovensko spolu s riaditeľkou TaRGeT Institute a pri jednom stole so slovenskými lekármi pripravuje ďalšie kroky smerujúce k Vilkovej liečbe. Najskôr sa okolo Vilka spojili desaťtisíce ľudí. Postupne sa k nim pridávali odborníci, vedci a lekári z rôznych krajín. Bez jednej ani druhej pomoci by sme dnes nemali prvé výsledky,“ hovorí Richard Olexa. Povzbudivé výsledky prvej fázy umožnili vedcom plynulo prejsť k ďalšiemu kroku. Druhá fáza je vďaka zbierke už finančne pokrytá a začala sa jej odborná a technická príprava. Vedci počas nej pripravujú väčšie množstvo liečiva, určujú dávku vhodnú pre Vilka a dôkladne preveria jeho bezpečnosť a toxicitu.

FINANČNE NÁROČNÁ TRETIA FÁZA

Ak bezpečnostné testy dopadnú dobre, projekt sa posunie do tretej, procesne aj finančne najnáročnejšej fázy. Jej výsledkom bude finálna dávka liečiva vyrobená podľa najprísnejších pravidiel kvality tak, aby mohla byť podaná priamo Vilkovi. Doteraz vyzbierané dva milióny eur umožnili pokryť prvé dve fázy príprav. Zostávajúca časť zbierky – približne dva milióny eur, ktoré je ešte potrebné vyzbierať – je určená na výrobu finálnej dávky, jej uvoľnenie na použitie v Európskej únii, klinické podanie a následnú zdravotnú starostlivosť.

Ak všetky predklinické testy dopadnú dobre a klinická štúdia bude schválená, v Košiciach sa uskutoční vôbec prvé podanie tohto konkrétneho liečiva človeku na svete. Vilkova liečba by sa mohla stať akýmsi prvým komplexným pilotným projektom.

EŠTE CHÝBAJÚ DVA MILIÓNY

Kým vedecké tímy pripravujú testovanie správnej dávky a bezpečnosti, Vilkova rodina pokračuje v každodennej starostlivosti aj v zbierke. Zostávajúca približne dvojmiliónová časť cieľovej sumy má pokryť výrobu finálnej dávky, jej klinické podanie a následnú zdravotnú starostlivosť. Rodina ju potrebuje zhromaždiť v najbližších mesiacoch, aby po úspešnom dokončení bezpečnostných testov mohla výroba začať bez zbytočného odkladu.

„Každému, kto nám pomohol, by sme dnes radi ukázali, na čo sa jeho pomoc premieňa. Liečivo už bolo v malej dávke vyrobené, dostalo sa do Vilkových buniek a prvé testy potvrdili očakávaný výsledok. Vďaka prvým dvom miliónom eur tak už nehovoríme iba o teoretickej možnosti. Aby sme však našu cestu dokončili, potrebujeme v najbližších mesiacoch získať aj zostávajúcu, približne dvojmiliónovú časť cieľovej sumy. Tá nám umožní dokončiť všetky potrebné kroky a spustiť výrobu finálnej dávky bez ďalšieho zdržania. Stále žiaľ hráme o čas, ale prvá polovica cesty nám ukázala, že má zmysel ďalej robiť všetko, čo je v našich silách,“ uzatvára

Richard Olexa.

MOŽNOSTI PODPORY ZBIERKY ZACHRÁŤME VILYHO

ONLINE: www.zachranmevilyho.sk a kampaň Zachráňme Vilyho na portáli Donio

DARCOVSKÁ SMS: DMS VILKO na číslo 877 – cena jednej DMS je 5 eur

VÝZVA MILIÓŇ DOBRÝCH ĽUDÍ:

symbolický príspevok 3,90 eura vo výške jednej kávy

Autor: PRIPRAVILA: KATARÍNA REMIAŠ FOTO: ARCHÍV RODINY